

Europeisk handlingsplan för detaljhandel

Utrikesdepartementet

2013-03-06

Dokumentbeteckning

KOM (2013) 36

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén - Att skapa en europeisk handlingsplan för handel och distribution

Sammanfattning

I meddelandet presenteras en sammanhängande handlingsplan för att förbättra detaljhandelns ekonomiska, sociala och miljömässiga resultat och för att garantera att detaljhandeln kan bidra fullt ut till målen för Europa 2020-strategin. Sverige har ett mycket starkt intresse av en välfungerande inre marknad och det är av stor vikt att detaljhandelssektorn ges nödvändiga förutsättningar för att kunna utvecklas fullt ut. Regeringen välkomnar därför att kommissionen tar ett helhetsgrepp om detaljhandelsfrågorna.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Meddelandet har föregåtts av en offentlig konsultation och rapporter från både kommissionen och Europaparlamentet. Vidare har tre särskilda workshops anordnats under 2012 där bl.a. planbestämmelser i förhållande till etableringsrätten, e-handelsfrågor, olika möjligheter för betalningslösningar, märkning av produkter och åtgärder för att åstadkomma grön tillväxt inom detaljhandelsområdet diskuterats. Meddelandet som presenterades den 31 januari 2013 kompletteras med en grönbok om

1.2 Förslagets innehåll

Meddelandet är framförallt inriktat på fem särskild prioriterade nyckelområden: i) ökat inflytande för konsumenter, ii) tillgång till mer konkurrenskraftiga detaljhandelstjänster, iii) skapandet av en mer balanserad leveranskedja för livsmedel och icke-livsmedel för företag som också bör göras mer miljömässigt hållbar, iv) att främja innovativa lösningar och v) att skapa mer gynnsamma arbetsvillkor. Inom ramen för dessa områden presenterar kommissionen 11 konkreta åtgärder för att ytterligare förbättra och utveckla den inre marknaden på detaljhandelsområdet. Till detta avser kommissionen att inrätta en permanent arbetsgrupp på detaljhandelsområdet bestående av företrädare för medlemsstaterna och andra berörda parter.

1. Ökat inflytande för konsumenter

I denna del av meddelandet konstateras att det behövs ett antal grundläggande verktyg för att stärka konsumenternas inflytande på den inre marknaden. Kommissionen lyfter upp att starka konsumenter fattar bättre köpbeslut, de söker information och känner till och tar bättre tillvara på sina rättigheter. Detaljhandlare ses som mycket väl lämpade att informera konsumenter om produkter som är av hög kvalitet och tillverkade i enlighet med god etik. För att ytterligare öka förtroendet för marknaden och stärka konsumentens rättigheter avser kommissionen att genom dialog med berörda parter utarbeta riktlinjer för att underlätta konsumenternas tillgång till tydlig information som ska göra det lättare att jämföra priser, kvalitet och miljömässig hållbarhet. Kommissionen avser också att föreslå europeiska metoder för att mäta och meddela de övergripande miljökonsekvenserna av en produkt eller organisation.

2. Tillgång till mer konkurrenskraftiga detaljhandelstjänster

Tillgången till detaljhandelstjänster har ökat avsevärt under de senaste åren, inte minst den digitala handeln. Man har tidigare, b.l.a i de landspecifika rekommendationerna för 2012, konstaterat att det finns ett behov att ytterligare undanröja befintliga hinder för etableringsfriheten. Som exempel lyfts medlemsstaternas ansvar för att garantera att planbestämmelser som

¹ Grönbok om otillbörliga affärsmetoder i B2B-leveranskedjan för livsmedel och icke-livsmedel (KOM(2013) 37 final).

beslutas på nationell nivå inte styrs av regler och procedurer som hämmar konkurrensen. På e-handelsområdet understryks vikten av att nya lagstiftningsförslag inte påverkar vare sig e-handeln eller traditionell handel negativt. För att komma till rätta med kvarvarande problematik avser kommissionen att tillämpa nolltolerans för ekonomiska behovsprövningar som b.l.a. identifierats inom ramen för tjänstedirektivets bestämmelser. Vidare aviserar kommissionen att inleda en kontroll för att undersöka hur myndigheter tillämpar detaljplanebestämmelser. Man ska också undersöka om man genom utbyte av god praxis kunna skapa klarhet i vad som är en lämplig balans mellan etableringsfrihet, fysisk planering och detaljplanering för handeln, miljöskydd och social trygghet.

3. *Skapandet av en mer balanserad leveranskedja för livsmedel och icke-livsmedel för företag som också bör göras mer miljömässigt hållbar*

Det konstateras att otillbörliga affärsmetoder i leveranskedjan mellan företag kan påverka kapaciteten hos företag att investera och ägna sig åt innovation, detta särskilt avseende små- och medelstora företag. Kommissionen har nyligen presenterat en grönbok om otillbörliga affärsmetoder och kommer att inleda samråd vars resultat kommer att göras tillgänglig i slutet på 2013.

Kommissionen har också ambitionen att verka för att detaljhandeln ska bli mer miljöanpassad. En optimering av miljöprestanda i EU:s grossist- och detaljhandelsled sägs kunna bidra till ökad levnadsstandard och bättre livskvalitet inom EU. Detaljhandlarna lyfts fram att ha en central position när det gäller att främja mer hållbara konsumtionsmönster. För att uppnå hållbara konsumtionsmönster krävs större medvetenhet kring slöseri av livsmedel. Slöseri beror bl.a. på ineffektivitet i leveranskedjan och i lagerhantering. Kommissionen menar vidare att potentialen för livsmedelsbutiker att förbättra sin energieffektivitet är särskilt stor. Till de viktigaste åtgärderna hör att förbättra kyl- och frysdiskar, att återvinna den värme som är en biprodukt av kylningsanläggningar samt öka användningen av naturliga köldmedier. Arbete för att förbättra hållbarheten inom detaljhandeln pågår i EU:s hållbarhetsforum för detaljhandel. Till detta avser kommissionen, genom befintliga EU-forum och genom dialog med berörda parter, att ytterligare verka för att uppmuntra detaljhandlare att minska sitt slöseri. Kommissionen avser också att arbeta med en mer långsiktig strategi och ska bl.a. lägga fram ett meddelande om hållbar livsmedelshantering under 2013.

4. *Att främja innovativa lösningar*

Innovation pekas ut att vara en av de viktigaste faktorerna bakom ekonomisk tillväxt. Detaljhandlare inför ofta tidigt ny teknik i leveranskedjan. Detta till trots har man inom EU inte förnyat sig tillräckligt för att kunna dra nytta av ny teknik. Kommissionen menar att man bör söka nya vägar för att få detaljhandlare att engagera sig i flaggskeppsinitiativet Innovationsunionen.² Denna medverkan skulle kunna bidra till att forskningsresultat och idéer kommer ut snabbare på marknaden och därmed också öka produktiviteten inom detaljhandeln generellt. Kommissionen kommer under 2013 att starta ett innovationsinitiativ för detaljhandeln för att sedan utarbeta konkreta åtgärder för att främja detaljhandelns konkurrenskraft.

Olika nationella krav på produktmärkning pekas ut som ett hinder för detaljhandeln. Detta mot bakgrund av att EU:s befintliga regelverk för produktmärkning lämnar utrymme för medlemsstaterna att införa vissa ytterligare obligatoriska krav på nationell nivå.³ För att råda bot på osäkerheten omkring märkning avser kommissionen att undersöka möjligheterna att inrätta en särskild databas för alla EU-samt nationella bestämmelser om livsmedelsmärkning.

Det konstateras vidare att hantering av betalningar utgör en betydande del av kostnaderna för näringsidkare och där ett ökat nyttjande av elektroniska betalningar skulle bidra till större effektivitet och kostnadsbesparingar. Kommissionen hänvisar här till sin grönbok om kort, internet och mobilbetalningar där fördelarna med ökad integration och användning för dessa tjänster lyfts fram ytterligare.⁴ För att verka för en bättre integration av marknaderna för kort-, internet- och mobilbetalningar aviserar kommissionen en översyn av direktivet för betaltjänster, skapa en bättre styrningsmodell för betalningar inom detaljhandeln samt lägga fram ett lagförslag om multilaterala förmedlingsavgifter för kortbetalningar (se även faktapromemoria 2011/12:FPM113).

5. Att skapa mer gynnsamma arbetsvillkor

Det konstateras i meddelandet att en god rörlighet på arbetsmarknaden är mycket viktig för att detaljhandeln ska kunna ge arbetstillfällen för ungdomar, okvalificerade arbetstagare och säsongsarbetare. I många fall är ett arbete inom detaljhandelssektorn en första anställning för någon som

² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén flaggskeppsinitiativ i Europa 2020-strategin Innovationsunionen, (KOM(2010) 546 slutlig, 6.10.2010).

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/13/EG av den 20 mars 2000 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning och presentation av livsmedel samt om reklam för livsmedel

⁴ Grönbok- Mot en mer integrerad europeisk marknad för kort, internet- och mobilbetalningar, (KOM(2011) 941 slutlig, 11.1.2011).

kommer in på eller återkommer tillarbetsmarknaden. Identifiering av kompetensbehov ses som särskilt viktigt för att förbättra anställbarheten för exempelvis ungdomar, långtidsarbetslösa och funktionshindrade. Kommissionen anser att ansvaret för att investering i kompetens måste delas och att detaljhandelssektorn själv måste spela en roll, vid sidan av staten, enskilda och utbildningsväsendet. Detta skulle exempelvis kunna ske genom att detaljhandelsföretag får en roll i utformningen av kursplaner och utveckla yrkesutbildnings- och lärlingsprogram. Det branschspecifika europeiska kompetensråd som inrättades 2012 väntas spela en avgörande roll i arbetet med att sammanställa fakta om kompetenssituationen. Kommissionen avser i det här avseendet att öka samarbetet med arbetsmarknadens parter för att skapa bättre villkor för att matcha tillgänglig kompetens med detaljhandels behov.

Den internationella dimensionen av detaljhandeln lyfts också upp av kommissionen som en viktig fråga. Man vill ökadetaljhandels tillträde till marknader i tredje land genom att ta itu med befintliga hinder. Detta ska åstadkommas genom att samla in mer information om de hinder som finns för detaljhandel och därmed bistå kommissionens avdelningar med att övervaka tillämpningen av befintliga frihandelsavtal. Vidare ser man ett behov av att vidareutveckla "servicefunktionen" för små – och medelstora företag, exportrådgivningstjänsten och databasen om marknadstillträde genom att låta dessa funktioner även omfatta tjänster.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet utgör inget lagstiftningsförslag i sig utan ett meddelande av övergripande karaktär och kommer därmed inte ha någon direkt inverkan på svensk lagstiftning. Kommissionen aviserar dock ett nytt lagstiftningsförslag för multilaterala förmedlingsavgifter samt en översyn av direktivet för betaltjänster vilket kan få konsekvenser för svenskt vidkommande på sikt.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Samtliga åtgärder som kommissionen föreslår i meddelandet är förenliga med den på EU-nivå nuvarande fleråriga budgetramen för 2007-2013 och med förslaget till ny budgetram för 2014-2020. Med hänsyn till detaljhandels potential för tillväxt och sysselsättning kan en effektivare handel, genom undanröjandet av ytterligare hinder, på längre sikt väntas bidra till en ökad tillväxt. Åtgärderna bedöms inte få några samhällsekonomiska konsekvenser för svenskt vidkommande. Meddelandet innehåller ingen konsekvensanalys.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Sverige har ett mycket starkt intresse av en välfungerande inre marknad och det är av stor vikt att detaljhandelssektorn ges nödvändiga förutsättningar för att kunna utvecklas fullt ut. Samtliga områden som lyfts upp bedöms som relevanta och av betydelse för utvecklingen när det gäller handel och distribution inom EU. Regeringen välkomnar därför att kommissionen nu tar ett helhetsgrepp avseende detaljhandeln och säkerställer att kvarvarande hinder avlägsnas och att miljö- och hållbarhetsmässiga aspekter lyfts fram.

De åtgärder som presenteras för att underlätta för nyetablering är en mycket viktig fråga och det välkomnas att den lyfts upp även i detta sammanhang. Svenska företag upplever att flera medlemsstater – trots tjänstedirektivets specifika förbud - fortfarande upprätthåller en ekonomisk behovsprövning vid nyetablering och därmed stänger ute svenska företag. Det är därför mycket välkommet att kommissionen aviserat en nolltolerans för åsidosättande av de skyldigheter som följer av direktivet. Regeringen ställer sig också positiv till kommissionens ansats att öka transparensen vad avser olika nationella krav på produktmärkning.

Regeringen delar också ambitionen att ytterligare stärka möjligheterna för gränsöverskridande e-handel och delar bedömningen att enkla betalningslösningar är ett viktigt steg i rätt riktning. Det är också välkommet att vikten av att säkerställa att ny lagstiftning inte påverkar vare sig e-handel eller traditionell handel negativt lyfts upp. Vad avser de åtgärder som syftar till att underlätta för detaljhandel med länder utanför unionen hade regeringen gärna sett att förslagen varit än mer konkreta och ambitiösa än de som nu presenterats. En åtgärd som syftar till att samla in information till kommissionens handläggare kan inte anses tillräcklig. Regeringen skulle också gärna ha sett att kommissionen tagit tillfället i akt att utreda förutsättningarna för en mer flexibel reglering vad avser öppettider.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentets ståndpunkt om detaljhandel (men inte själva meddelandet) framgår av en rapport för en mer effektiv detaljhandel 2010/2109(INI) av den 17 februari 2011.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte remissbehandlats.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Meddelandet har ingen enskild rättslig grund.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Denna del av faktagruppen är inte tillämplig då kommissionens meddelande inte är ett utkast till en lagstiftningsakt.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionen aviserar att inrätta en arbetsgrupp för detaljhandelsområdet. Närmare information omkring sammansättning och tidpunkt för möte finns ännu inte att tillgå. Kommissionen uppger också att de konkreta åtgärderna som föreslås i meddelandet bör genomföras senast 2014. Kommissionen avser att övervaka utvecklingen och rapportera om framstegen under 2015.

4.2 Fackuttryck/termer

Otillbörliga affärsmetoder: Praxis och villkor som starkt avviker från god affärssed och strider mot tro och heder i förbindelser mellan företag. Ett exempel på en otillbörlig affärsmetod kan vara praxis som innebär att återförsäljare återför en del av risken leverantören. Det kan också röra sig om begränsningar av regionalt utbud som följer av att vissa multinationella leverantörer hindrar återförsäljare från att köpa identiska varor över gränserna.

Ekonomisk behovsprövning: Tillämpning i enskilda fall av en ekonomisk prövning där tillståndsgivningen är beroende av att man kan påvisa att det finns ett ekonomiskt behov eller en efterfrågan på marknaden, eller av att man utvärderar verksamhetens potentiella eller aktuella ekonomiska effekter eller bedömer om verksamheten stämmer överens med målen i den behöriga myndighetens ekonomiska planering.